

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szelيمي részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Nyomtató utca 9. sz. küldendő.

**Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.**

**Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.**

**Hirdetések jutányos áron közöltetnek.**

**Egyes szám ára 30 fillér.**

**Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (József Kir. herceg-utca 54. sz.) intézendők.**

## Elbizakodás.

Vala egy néminémü gazdag, a ki sok országgal felérő uradalmaknak és majorságoknak vala ura s a dús aratásnak idején elbizakodva mondá: „egyél, igyál én lelkem, sok esztendőkre eltett javaid vannak.“ S a bolondnak még az éjjel megkérték a lelkét.

Dús aratásunk nincsen, de önzők és elbizakodottak vagyunk mindnyájan; különben nem bánnánk olyan esztelenül a természet javaival, nem pazarolnánk a föld és lelkünk kincseit.

Kimerithetetlen a természet tárháza és a jó Isten asztalt terít ott még az égi madárnak is és szépen felruhazza a mezőnek liliomait, az ember pedig a gyógyulásig és a sirig mindent megtalál áldott kebelén.

Azért mégis balgatagság volna hinni, hogy e nagy asztal munka nélkül és csak a mi parancsszónkra megterül s hogy állandóan rendelkezésünkre áll.

Erős dolog után adott az Isten ez évben is áldást, s hányan panaszoljátok a Tisza-Duna síkján, hogy milyen keveset adott. Arasznyi szára a vékony búzaszálnak csak ösztövérr kalászocskát hozott. A mező leégett, más terményekre alig van kilátás.

Látod, látod szántóvető barátom, a természet kincseivel is csak Isten kezében vagyunk. (S amit az emberkéz, az ipar, a szorgalom és az ész tesznek hozzá, a kereskedelem, a műhelyek, a gyárak, a bányák, a vállalkozások keresményei is épen olyan bizonytalanok.)

Balga hát, a ki mindent büszkén magának tulajdonít s a megnyert javakat csak dözsölésre szánja.

Eljő az idő, midőn országostul beköszönt a nélkülözések ideje, midőn eljönnek a nemszeretem napok.

Ilyen időket élünk. A nagy birodalmakra terjedő uradalmak irigyelt birtokosai ama dús gazdag fejedelmek és királyok is nyugtalan alusznak gyöngyös selyem párnáikon. Bizakodnak ugyan erősen, de ki az, aki megtarthatna az Istenen kívül? S a nép, az Isten-adta nép! Az meg háborog s hasztalan a haza földjének drága kincsei, a tejjel és mézzel folyó Kanaán, kívándorol s túl a tengeren szerencsét keres és sokszor azt is elveszti, a mije megvagyon.

Mert van még a legszegényebbnek is féltett gazdagsága. Életünk a vergődésben áldástalan lezug. Testi épségünk a szerencsehajhászatban tönkre megy. Sziveinknek kincseit: elvesztegetjük az élet vásárjában. Időnk elszáll felettünk mint a vándor madár. Csak egy a biztos, hogy megkérjük lelkünket. Balgatag gazdag, szegény bolond ember. Ha mindent elpazaroltál, ha mindig csak földi jóba, hatalomba bizakodtál, mondd, óh ki tart meg a nagy éjszakában s ki lesz kezesed, ha a bíró számadol? Óh én Uram, óh én Jézusom!

*Vándor.*



Lukács ev. 12. 16-20.

### A nőnevelés.

Református egyházunk sokáig parlagon hagyta a nőnevelés áldott mezejét. A múlt század elején még a lányok alig részesültek rendes iskoláztatásban s a rektorok még Debrecenben is csak fiu gyermekeket tanítottak. A lányokról csak a család és a környezet gondoskodott. A magasabb rendűeknél kedvezőbb volt ugyan a helyzet s a vén guvernant vagy a nevelő kasszony sok ur háznál megakadt, de azért a legnagyobb rész itt is a katolikus és külföldi hiresebb nevelőintézetekre szorult. Kiss Bálint szentesi lelkész, Fáy András részünkről a nevesebb úttörők a rendszeres nőnevelés terén s az előbbi, különben is mintaképe az igazi kálvinista nagy papoknak, írja az első Nőtant. A második meg hatalmas agitátorius tehetségét veti latba a nőnevelés nemzeti iránya érdekében.

Magának a szakszerű nőnevelésnek terén is jelentkeznek nagyjaink. A debreceni rézmetsző diákok utódjai közül *Karacs Teréz* s más kevésbé ismert, de áldott nevek s a férfiak közül is nem egy. Különösebben, midőn az első felekezeti leánynevelő intézetünk is megalakul.

De milyen végtelen lassu a fejlődés s hol vagyunk ma is a másfelekezetűekhez képest?

Azonban semmi panasz; már e téren is jelentős eredményekre és valóságos sikerekre mutathatunk. A nagy veszteségek, melyek egyházunkat a családi kérdés és a nőnevelés elhanyagolása miatt érték, megtanítottak bennünket is.

## TÁRCA.

### Az erdőhegyi reformátusok üldözése 1804-ben.

(Folytatás és vége.)

A kinos ügy nagy izgalomban tartotta az erdőhegyieket. Akkortájtban az ilyen esetet nem úgy tekintették, hogy az csak néhány éretlen gondolkozásu ember cselekedete lehetett. A felsőbb hatóságok egyes esetekből is fegyvert kovácsoltak a protestánsok ellen, s az összes protestánsokkal szemben igyekeztek megtorlást alkalmazni. Még kényelmetlenebb volt az idegen felekezetek közzé beékelt erdőhegyiek helyzete, kik minduntalan ki voltak téve annak, hogy a kisjenői, könnyen felizgatható és fanatizálható oláhok rájuk rontanak. Ezért az 1804. aug. 11-én tartott egyházkerületi gyűléstől kérdezték az erdőhegyi egyház előljárói, hogy ebben az ügyben tett e már valami lépést? Az egyházkerületi gyűlés kénytelen volt kijelenteni, hogy az ügy elintézése Aradmegye főispánjára van bízva, s így ezen ügybe bele nem avatkozhatnak.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Tiszántúli egyhker. jkv. 1804. évi 86. p.

Ma már tudjuk, hogy a kié a család, azé a jövő, vagy a hogy Jókai mondja: „a férfi sorsa a nő.”

Tudjuk, tapasztalatunk, de különösebben jeleseink után, kik a nőnevelés ügye körül a nyolcvanas évek óta agítálnak, sürgetelőznek és iskolákat szerveznek, el is hittük ez igazságot, s tettünk e téren valamit. Ez történt Szatmáron, Nagyváradon, Nyiregyházán, és a mit első helyen kellett volna említenem: Debrecenben.

Áldott legyen azok emléke, a kiknek szívéből a *szatmári* nőnevelő intézet eszméje kiindult. dr. Farkas Antal, Koós nagymama, Tabajdi Lajos régen porok már a porok között. De lelkők él a felső leányiskolában, mely a méltó utódok vezetése alatt tanítóképző intézettel gazdagulva most, fejlődésének újabb, fényesebb korát kezdi.

*Nagyváradon* az elhunyt Ritoókh Zsigmond nevéhez van kötve a szép jövőre jogosító leány-internátus és nőtanítóképző felépülése. Legyen emléke áldott s azok is, a kik e nagy munkában neki segédkeztek s az eszme megvalósítását lehetővé tették. A váradi két ref. lelkész, különösen Sulyok István esperes és a szerencsésen választott és a nőnevelés terén nagyra hivatott Sáfrány Lajos új igazgató vezetése alatt a legszebb jövőt jósoljuk ez intézetünknek.

S a közzétett jelentésekből látjuk a nyiregyházi internátus alakítását, fejlődését. A megye, a város, és a Görömbei esperes ápolása, veze-

Több mint egy esztendő telt el, míg a még mindig tömlöcben szenvedő erdőhegyi lakosok ügyét a törvényszék elővette. Az egyházkerületi gyűlés 1805. aug. 9 én értesülvén róla, hogy az erdőhegyiek ügyének tárgyalását már bizonyosan megkezdi a törvényszék, szükségesnek látta arról intézkedni, hogy az erdőhegyiek a törvényszék előtt kellő védelemben részesüljenek, mert az erdőhegyiek elítélése az egész egyházkerületre kellemetlen következményekkel járt volna. Még anyagi áldozatoktól sem riadt vissza, mert az ártatlanul szenvedő foglyok sorsa a gyűlés minden tagjára nagy hatással volt. Ugyanezért az egyházkerület megbízta Sólyom Mihály váradi ügyvédet, hogy az erdőhegyiek ügyét az aradi törvényszék előtt védelmezze, s egyelőre 50 rhénes frt utiköltséget utalt ki számára az egyházkerület pénztárából.<sup>1</sup>

Az ügy tárgyalása nagyon lassan ment, még 1807-ben sem tudták, hogy mikor ér véget legalább is annyira, hogy a vármegye a maga ítéletét meghozza. A már közel három évig raboskodó erdőhegyiek 1807-ben folyamodtak az egyházkerülethez, hogy mivel a hosszú rabság miatt véginségre jutottak, az egyházkerület némi segélyben részesítse őket.

<sup>1</sup> U. o. 1805. évi 36. p.

tése, takargatása alatt ez a csemete is maholnap sudarba hajt.

A *debreceni* első rangu nagy iskola felett a dúsgazdag egyház, város és a kerület örködik. A mult években nagy építkezéseket hajtott végre, a vezetők és az egyház bőkezűségéből újabb telekkel gazdagult;\* a női munkaterem s az intézet felszerelése, a tanári fizetések rendezése folyamatba van. Az elhunyt Hegyi Mihályné nagy alapítvánnyal hívta fel rá a közfigyelmet.

S ez a közfigyelem a többi kerületekben is mindenütt a növevelés felé fordul. Csak Dunamellék és Erdély vannak még hátra, de e helyeken is meg fog mozdulni a református egyház. Képzett, buzgó, mivel nők nélkül el nem lehetünk. S ha egyházunk érdeke nem kényszerítene a növevelés ügyének munkálására, tenni kellene ezt a magunk s leányaink jól felfogott érdekében.

Hál' Istennek, vannak immár jó alkalmas iskoláink.

Taníttassuk, neveltessük őket. Félto gond- dal, áldozatkész szeretettel, okos vezetéssel. E mező áldott mező és százszoros eredményt, gazdag aratást ígér. A családnak is, az egyház- nak is és a magyar társadalomnak is. Ugy legyen.

*Szabó József.*

\* Csak az a kár, hogy e telket nem egyenesen a leány- iskola céljára fordítják, noha arra vétettek.

### A kézimunkára nevelő országos Egyesület tanító-tanfolyama Debrecenben.

Ki ne ismerné közülünk a pietismus történetét, s ki ne tudná azt, hogy az egyházi élet e nagy re- formmozgalma a maga eredeti mivoltában távolról sem kegyeskedő szemforgatásban, hanem annak a nagy ethikai elvnek hangoztatásában és az életbe való bevitelében állott, hogy te egyház, ám maradj meg a te dogmaid mellett, tartsd is azokat tisztelet- ben, mi sem akarjuk hitedet érinteni, de azt minden- esetre hirdetjük, hogy a lélek nélkül való hitnél többet érnek a jócselekedetek, az elméletnél előbb- való dolog a gyakorlat. És a pietismus, az idők fo- lyamán megtisztulván a velejárt külső és belső fo- gyatkozásoktól, megteremtette egyik-másik országban azt az egyházi életet, mely ma belmissioi véghetetlen termékenységével egyszerre hitben él és jócseleke- detben sugárzik.

Az elmondandók folyamán mindenki érezni és érteni fogja, hogy miért a fentebbiekben vettem én meg az alapját annak, a mit e cikkemben le aka- rok írni.

A folyó évi július hó három hete alatt Debre- cen városában az ország legkülönbözőbb részeiből, mintegy 46 tanító és tanítónő, részben polgári iskolai tanár és tanárnő jött egybe, hogy a kézimunkára nevelő országos egyesület gazdasági ismétlő és pol- gári iskolai tanító-tanfolyamán, feláldozva nyári, bőven kiérdemelt pihenését, résztvehessen, hogy új gondolatokkal terhelten térhessen vissza mindenik a maga iskolájába, s új, olyan nemzedékeket neveljen, a melyek már az iskolában megszeretvén és meg- kezdvén a munkát, a körültök fekvő természet ál- taluk ismert tárgyain végezett munkát, pezsgő mun- kakedvvel lépjenek ki az életbe, s gyakorlatilag is tudják érvényesíteni mindazokat az elméleti ismer- reket is, a melyeket az iskolában szereztek.

Az egyházkerületi gyűlés azt felelte, hogy ha a kö- vetkezményektől nem félne, szívesen nyujtana segílyt, de ez nagyon veszedelmes lehetne az ítélet megho- zása előtt, mert mi történnék, ha az egyházkerületi gyűlés a foglyokat ártatlanoknak tartván, némi er- kölesi elégtételben részesítené őket az által, hogy anyagi segílyt nyujt nekik, s ezek után a törvény- szék bünösöknek találja őket, s elítéli. Az egyház- kerületi gyűlés határozata ilyen gondolatok hatása alatt jött létre; az egyházkerület a maga jótétemé- nyét arra az időre halasztja, a mikor minden vád alól felmentetnek, sőt ígéri azt is, hogy rajta lesz, hogy az ügy minél előbb befejezést nyerjen.<sup>1</sup>

Az egyházkerület által megbizott ügyvéd csak- ugyan teljesítette a védelmet, egy levele érkezett 1807. aug. 9-án az egyházkerülethez, melyben írja, hogy az egyházkerület ne irjon addig a helytartó tanácsához, a mig a vármegye a maga ítéletét meg nem hozza.<sup>2</sup>

Még egyszer van szó az egyházkerületi jegy- zőkönyvben az ügyről; e szerint a törvényszék elítélte a vádlottakat. Az ártatlanságuk tudatában levő em- berek újból panaszos levelökkel fordultak az egy-

házkerülethez. Nem lehetetlen, hogy nagyították a a rajtok elkövetett igazságtalanságot mikor azt állí- tották, hogy őket sohasem kérdezték ki, törvényszék elé se állították. De azok után, a miket a XIX. század első feléből igazságszolgáltatásunk gyarlóságáról tudunk, az sincs kizárva, hogy az erdőhegyi embe- rek igazat beszéltek. Az igazságszolgáltatás gyarló volt, de a felekezeti gyűlölség még nagyobb súlylyal esett a latba. Vegyük még hozzá, hogy a nemzetiségi különbség is az erdőhegyiek hátrányára billentette a mérleget, s így az erdőhegyiek sorsánál az lephe- tett volna meg, hogy ha az „igazság“ kiderült volna.

Az elítéltek még egy kísérletet tettek ítéletük megváltoztatására. Az egyházkerülethez fordultak tanácsért, hogy mit tegyenek. Azt a tanácsot kap- ták, hogy folyamodjanak az egyházkerülethez, meg- teszi érdekükben amit tehet.<sup>1</sup>

Hogy a rabok megfogadták-e a tanácsot, tettek e valami lépést a kiszabadulás érdekében, az egy- házkerületi jegyzőkönyvből meg nem állapítható. Nincs azonban kizárva, hogy nem hivatalos alakban ugyan, de az ügy tovább is foglalkoztatta a vezető embereket.

*Dr. Barcsa János.*

<sup>1</sup> U. o. 1807. évi 36. p.

<sup>2</sup> U. o. 1807. évi 50 pont.

<sup>1</sup> U. o. 1808. évi 9 pont.

*Guttenberg Pál* igazgató áll ezen intézmény élén, egy középiskolai tanári oklevéllel bíró kiváló tanember, aki a magyar tanügyi kormány megbízásából huzamos időt, több évet töltvén kinn Német-, Angol-, Dán-, Svéd- és Norvégországokban, mintegy 15 év óta fáradhatatlan tevékenységgel, szivós kitartással képviseli hazánkban azt az elvet, hogy a kézimunka tanítását be kell vinni népiskoláinkba, s ha az új országos népiskolai tantervben már kötelező tantárgyként szerepel a kézimunka: az elsősorban *Guttenberg* hatásának köszönhető. Évről-évre tartott tanfolyamai által sikerült már neki odavinni a dolgot, hogy férfiakat nevelt a tanítók közül, kik megértették az ő eszméit, tudják azokat propagálni, s ma, a tanító-tanfolyamokon, mint tanárok állanak mellette olyanformán, hogy míg ő az egész intézményt képviseli, vezeti, annak elveit naponkénti elméleti előadásain, mint rendes tantárgyat tanítja, addig a mellette működő három tanár agyagmintázásra, lágypapír és kartonmunkákra s fafeldolgozásban szerszámgyakorlatokra, háziipari mezőgazdasági faragó gyakorlatokra, természettudományi, szemléleti és kísérleti szerek készítésére tanítja a tanfolyam hallgatóit, hogy ezek aztán majd saját iskoláikba, az elemi, az ismétlő, és polgári iskolákba vigyék be azokat.

Nagyon érdemes azon elvek közül, a melyek ezeket a tanfőfiakat áthatják, néhányval megismerkednünk.

Az iskolában eddig dívott verbalismust az igazi gyakorlati irányu és életre nevelő oktatással kell fölcserélni; úgy kell átalakítani az iskolai tanítást, hogy a tanító ne mindig csak beszéljen és kérdezzen a körülöttünk levő világ dolgairól, hanem mutassa is meg azokat, a tanítvány pedig ne mindig csak szóval feleljen, hanem kezének munkájával is tevékenykedjék, s mutassa meg, hogy nem csak látja, de érti is a körülötte levő természeti világot. Ez az új iskola azt akarja, hogy ne csak az ész, a szívet, hanem a kezet is foglalkoztassa, s megtanítsa a gyermeket kezének ügyességével és erejével is urrá lenni a körülötte levő világ tárgyai fölött.

E tanítás, mely a reális studiumokat elsősorban az élő természet jelenségeiből akarja közvetlenül megtanítani, azt óhajtja, hogy tanító, tanítvány egyformán a természettudós ama munkáját folytassa, a ki kint él s folyton szemlélődve kint lakik a természet ölében, hogy abból gyűjtsön tapasztalatokat magának. Azt akarja, hogy már a gyermek közvetlen tapasztalatokat nyerjen, hogy ne készen adjuk oda mások tapasztalatait nekie, hanem maga nézzen meg mindent, s a mit megnéz szemével, tanulja meg keze munkájával utánformálni is.

Azt az elvet vallja ez az iskola, hogy a tanítás szempontjából két világ van: a természeti és az erkölcsi világ, s hogy amazt Isten teremtette, ezt meg mi teremtettük meg. Ugy érzem, hogy ez a tan nincsen ellentétben azzal a morállal, a melyet én abban tanítok, hogy van erkölcsi szabadakarat, a mely az én életemet úgy vezeti, hogy erkölcsi felelősségem tudatában magam tudjam elhatározni magamat akár a jóra, akár a rosszra.

Ez az iskola Isten munkatársaivá teszen, mert nem csak arra tanít meg bennünket, a mi pusztán az aesthetika dolga, hogy igyekezzünk Isten teremtett világát minél szebbé tenni, hanem arra, is hogy igyekezzünk Istent az ő teremtető munkájában utánozni

s az ő kezének munkáit száz és ezer uj alakban újra megteremteni.

Ez az iskola tehát nem vallástalan; nem vesz el semmit az eddigiekből; nem veszi tehát el a vallást, sőt inkább mélyíti azt, s emelni akarja annak ható erejét; meg akarja ismertetni az embert önnönmagával, élete nagy céljával, léte rendeltetésével. Az ilyen iskolák falaira, homlokzatára lehet igazán ragyogó betűkkel fölírni e három latin szót: „Orando et laborando!” Ez az iskola áll igazán ama régi bölcséleti elv alapján: „Philosophia leviter libata a Deo abducit, plenitius hausta ad Deum reducit,” ami hát magyarul azt teszi, hogy a könnyedén kóstoltgatott bölcsélet elvon az Istentől, de a teljesebben ki meritett bölcsélet visszavezet hozzá. Mi pedig bátran merjük mondani, hogy azt tartjuk az igaz bölcséletnek, a melyik mindenekelőtt az életnek akar szolgálni.

Hallgattam e tanfolyam elméleti előadásait is, s jó lélekkel mondhatom, hogy nincs semminemű okunk ettől az irányzattól tartani, sőt minél szegényebbé válik körülöttünk az élet; minél nehezebbé lesznek életviszonyaink; minél inkább e földhöz köt bennünket a test, s nehéz vívódással lehet csak, főleg az iparosnak és a föld egyszerű fiának megkeresnie a maga kenyerét: annál nagyobb szükség van az olyan iskolákra, a melyek nem csak a fejet akarják megtönni, különben kétségen kívül hasznos ismeretekkel, de az életre, az élet munkáira is nevelni akarnak már benn az iskolában, hogy ez minél közelebb álljon magához az élethez, tehát hogy ebbe az egyszerű szülék is minél nagyobb kedvvel és örömmel küldjék gyermekeiket, a gyermekre nézve pedig egy legyen az iskola levegője a közéletben megszokott tiszta levegővel, s ne érezze magát valamely más-más világban, akkor mikor az iskolában ül, s mikor kinn az életben éli a maga világát. Mindenesetre igazam volt pedig, mikor ez új iskolai rendszer alapelveit, törekvését megismerve cikkem elején az életre nevelő pietismusra céloztam, mint olyan történeti jelenségre, mely a maga végeredményében oda vezetett, a hova ez az iskolai irányzat is okvetetlenül el fog vezetni: a munka szeretetére, melyben rejlik egyedül a jövő idők boldogulásának alapja.

Egy másik cikkben még visszatérek a kézimunka, mint iskolai tantárgy tanításának kérdésére.

*Csiky Lajos.*

## A debreceni református Kollégium adattára

azaz

### a Kollégium története adattári alakban.

(Folytatás.)

Az utolsó contrascriba (rendnagy) volt 1874/5. tanév 2. felében Nagy Imre hadházi fi, (Hajdu kerület) született 1852-ben, jelenleg ugrai lelkész és e. megyei tanácsbíró. Első contrascribája volt a kollégiumnak Csatári Gergely 1558-ban. Az átmeneti időre tekintettel Nagy Imre, miután a szeniorságtól elesett 500 frt kárpótlást kapott. A fennmaradt legrégebb „Iskolai törvény” (1657 ből) szerint a contrascriba a szenior hűséges collegája, 2. iskolai tisztviselő (officialis) volt; a szeniorral egy szövegű esküt tett.

Ők voltak a primarius deákok (esküdt felügyelők, köztanítók) fejei, hivatalba állítások (Restauratio) az 1750-iki adat szerint a tanárok jelenlétében ünnepelesen ment véghez, s mivel a tanárok az értekezések megbirálása, beigtató beszéd tartása és a hivatali számadás megvizsgálása, s a hivatal átadása folytán fárasztó munkával voltak terhelve, szokás szerint fejenként 10 forint díjt kaptak, ekkor lőn e tiszteletdíj egy körmőci aranyra fordítva, noha a coetus 2 aranyat szavazott, a tanárok csak egyet fogadtak el. A restauratio iskolai ünnep volt, s az 1750-iki (szept. 16.) tkari végzés szerint a coetus borából 186 itce (mensurae vulgares) határozottatott, hogy abból a vendégeket tisztességesen elláthatták a beigtatott tisztviselők (officialia scholae).

\* \* \*

A háznagyi hivatal első évében 91 ujonnan jött tanuló iratkozott be. A pontos tevékeny Hege-düs Sándor megvált hivatalától (1886 jan. végén.) lemondás folytán; utolsó beiratkozás 1885. nov. 11. történt alatta; 2. háznagy *Rózsa Sándor* szilágynagyalui lelkész, a ki 15 pályázó közül választatott s a Gazdasági tanács igtatta be őt hivatalába (1886. év 17. g. t. v.); Szilágyságból beköltözési költsége 103 frt 11 kr.-ban lőn megállapítva, a szabályszerű óvadékokat 1000 frtban letette. Rózsa Sándor végső háznagyi évében 1896 7 ben 128 beiratkozás történt. Az egyh. kerület öt főiskolai pénztárnokká tette 1897. (májusi közgyűlés 86 sz.) 3. háznagyul a szokott módon 12 pályázó közül *Soós Lajos* tiszalöki s. jegyző, (Soós Gábor tanszék-alapító unoka öcsese) ki e főiskolában a hittanfolyamot 1882-ben végezte, letette a lelkészképesítő vizsgálatokat is. választatott meg 1897. jun. 29. (G. T. 407. sz. v.), hivatalát ez évi jul. 1. foglalta el.

Az aláírási könyv V. kötete 1898/9-ik tanév első felében okt. 10-én a 119. beiratkozával zárul, az új a VI. s eddig utolsó kötet azóta folyamatban van s évről-évre ebbe iratkoznak be e főiskola ujonnan jött felsőbb tanszaku hallgatói, abban marad megőrizve, a jövő számára nemcsak a létszám, a tanulók neve, családi viszonyai, hanem sajátkezü írásaik is. Imé a debreceni főiskola anyakönyve már az 5. századot éli 1588—1905-ig.

#### *As iskolai törvényssék jegyzőkönyvei.*

A deákság erkölcsi életének tükrét mutatják fel e jegyzőkönyvek, latinul neve „Acta sedis scholasticae judiciaria.“

A tanulók vétségei felett a szénior, contrascriba a primarius deákokkal (Collegae) tartott *ülésein* (sessio) ítélkezett, az 1749. évi megállapítás szerint szombati napon.

#### *Első kötet. 1709—1726.*

A jegyzőkönyv 1709. január 7-én Dályai V. János senior alatt veszi kezdetét. Neveztetik az ülés „tribunál scholasticum“-nak is, oda történt az idézés. Az ülések elején bejelentetik, hogy a tanári gyűlés (sedes scholastica) által köztanítóvá tett deák mint collega, ülnök, tagja a törvényszéknek, így p. o. az aug. 29-iki (VIII.) Sessio első tárgya Egri Mihály senior alatt két collegának a quintariusok és sextariusok köztanítóinak helyfoglalása. A félévек

elején bejelenti a senior e tisztségre megválasztatását, s hogy a coetus javainak kezelését átvette, bejelentetnek a coetus javára egyes jóltevőktől kapott pénzadományok, a méz és bor tized felvételére kiküldetés, 1710. év (dec. 8.) ülésben, a só árából, mely Szigeten eladatott, a „szent bursa“-ba 21 német forint tétetett át. (még tehát az Apafi só alából volt bevétel.) Az első kötet nemcsak fegyelmi ügyeket tartalmaz, hanem a deáktestület (Coetus) önkormányzatának részleteit is felöleli. p. o. a primarius urak öt-öt cibistát és két-két nummistát, (ételadó vagy pénzfizető tanítványt) nyerhettek. 30 deák pedig négy-négy cibistát, és két nummistát, a többiek (az alumnusok egy része) három cibistát és egy-egy nummistát, az alumnusok csak lotorokat és gratistákat azaz mosatást teljesítő vagy tanításbért nem fizető tanítványokat (május 8. 1711. év), a május 23-iki ülésben határozták: 70 paedagogus lesz, 30 alumnus, a többiek expectánsok. Itt-ott fordulnak elő vétségek, rendszeren a büntetés néhány legénynyel (juvenis) lejobb tétetés (degradatio), gazdasági ügyben egy-két hétig szolgálás és „declamatio publica“, vagyis a maga által fogalmazott és megrendelt beszéd felmondása, vagy megintés, dorogálás.

Szilágyi Márton seniorságában (1712. szept. 23.) jelentve, hogy a cetus *könyvtára* szomorú és csaknem teljes felforgatása után (a kuruc háboru alatt volt a pusztulás) részben visszaállítván, a gyűlés Németi Sámuelt választotta szavazat utján könyvtárnokká. Szoboszlai András szeniorságában két ülés is foglalkozott jul. 24-én néhány deák ügyével kik jun. 18-án a városba kitornek s a németeket (katonák) megtámadták, a kár miatt a várostra 300 rh. frt szabatott, ezen a várost is érdeklő ügyben teljes vagy nagy ülés a ma ugynevezett feltörvényszék ítélkezett, melyen a város bírāja, ülnökei, jobbjá és balja felől a helyi lelkészek, tanárok, iskolai tisztviselők, primariusok voltak a bírák, kellő nyomozás és kihallgatás után 3 deák vétkesnek találtatván, szavazat utján elítélték ezeket, t. i. a nagyobb cseppettyü hirasására XI óraker a VI. osztály termébe bevezetettek, az ítélet előttök felolvastatott, az iskolából kizárattak az ifjuság jelenlétében. A városi tanács mint kegyelmező forum, a 300 frt birságot Ölyvödi András és társainak, miután kérvényeztek, bizonyos feltételek alatt elengedte, (vagyis maga fizette meg), aug. 6-án, sőt aug. 13-án a kizárt 3 deákat is (egyike volt Baranyi Péter) újabb esdő levél beadás után, bizonyos feltételek alatt, vissza kebelezte a deákok közé. Szigor és kegyelem összehatása!

E kötetben először fordul elő (1713. szept. 26.), hogy 3 deákat — mert lakszobáikban parasztlak jelenlétében *pipáz/ak* (fumarunt) „publica declamatio“-ra, beszédírás és elmondásra ítéltek. Debreceni M. János könyvtárnok a gondjába adott könyvekről elszámolt a városi tanácsos Domokos István és a hitess jegyző Kecskeméti B. András, a szénior és contrascriba jelenlétében; új könyvtárnokká Szilágyi István tevődött. Még ekkor (1713. ápril. 17.) annyira a városé volt a főiskola, hogy a *könyvtár* is az ő ellenőrzése alatt volt. Németi Sámuel szeniorságában, a ki 1714. ápril. 24. tartott ülésében foglalta el az elnökséget, a régi hivatalos nyelv szerint bemutatkozik így: „Isten kegyelméből (Dei gratia) és tanuló társaim egyező szavazatával széniorul választattam,

és a tanár urak által annak nyilvánítottam (dec'aratus fuissem), a tekintélyes Társaság (inelyta societas) vagyoni az én hűségemre bizattak. A tanárok beleegyezése volt a végső feltétel a seniorra tételnél, e mozzanat volt a constituálás, vagy declarálás. A május 7-iki sessio a csatári szőlő dolgoztatására két deákot bocsátott ki és nemes Törő urhoz szikszóra üdvözlő deákokat küldött, hogy a collegiumnak végrendeletileg hagyott szőlőt átvegyék s a szikszai rektor gondviselésére bizzák. A rektoriákról visszajötteknek is az ülés jelölte meg osztályba sorozásuk helyét. A tanítványok osztása is hatásköréhez tartozott. A sütőt (pistor, pék) elmozdítja, helyébe újat tesz s a feltételeket elébe szabja, t. i. 1. lakását megjelöli; 2. a pék a felvágott fát készen tartsa, 3. a tüzre vigyáz, 4. alkalmatlan egyéneknek, deáknak vagy másnak, szállást nem ad, 5. a főzőnő és az ifjuság iránt úgy maga mint családja békés természetű leend. 6. az iskola tisztviselőinek engedelmeskedik. Hasonló útasítást (Pistricis puncta) készít a főzőnő számára. Fizetése a városi tanáctól 30 magy. forint, a sütésekből egy-egy kenyér, a korpa, a mosásért havonként az alumnusok 3, a paedagogusok 4 dénárt fizetnek.

Az ingatlanok kezelése felett is intézkednek, szőlőt, hordó borokat stb. adnak el.

Másik ülésben 3 expectansnak az élelmezési pénztárból (bursa victualis) naponként 3 poltura (lengyel rézpénz értéke 1 $\frac{1}{2}$  krajcár) utalványoztatott. Egy ifju mert német ruhában jelent meg, társai megkérésére itéletet. (1718.) A tanárkari végzések is, melyek tanulókat illettek, itt hirdettek ki, p. o. a zsoltárok éneklése és biblia olvasás rendéről. Mártonfalvi Sámuel chirurgusnak egy beteg tanuló gyógyításáért a bursa victualisból 102 dénár adatott. A lakszobákba tanulók elhelyezése is néha a sessio-ban dőlt el p. o. a konyhára felügyelő a régi palotába, egy más tanuló a citadellába, egy másik pedig a keleti oldalon a régi konyhába. (1718.) rendeltetett.

A kártyázásért (ob lusum chartarum pictarum) rendszeren 9 dénárba büntették az illetőket. Gyertya vásárlásra pénz utaltatott ki. A többrendbeli érde meinél fogva kiemelt Óri Pál akadémiákra távozván, kérelmére 30 arany adatott felerészének visszatérítése reményében (1719.) Újlag határozatba ment, hogy hetenként a nagy hallgató teremben (akkor még oratorium nem volt) az imádkozáskor, a diák istenítiszteleten, (hora praecationis scholasticae juvenutis) nemesak nagy deákokból választott kántorok, hanem collegiák és mások is énekeljék szelid dallammal a Dávid zsoltárokat. (1719. majus Kocsi Cs. István senior alatt.) A coetus Csatáron levő szőlője mivel el van hagyva, eladassék. Publicus tanuló Vecsei P. Sámuel nemes, több éven át szorgalmas hallgatója az előadásoknak, a collatiókban (ismétlő önképzési körök) is buzgó részvevő, miután beöltözött (habitu thalariindutus), neki az osztálytársai közt kiváló sorrend (gradus) jelöltetett. Publikus deákok akkor is voltak, de sorrend nélkül, 50 új deák tette le a társai iránti hűséget, a Törvény idézett szakasza szerint, kivételt képezett egy Szentiványi János nevű, a ki unitáriusból reformátussá lett s aztán rutul elhagyta hitét. Az iskola érdekében hű szolgálatot teljesített néhány „honoratissimus” legátus urnak, kik a coetus javait kegyes érzettel előmozdították, külön tiszteletdíjat szavaztak

meg p. o. Füredi Mihály és Lovasi Gergelynek 30 frtot, két másnak 8 frtot stb. tehát a buzgalom és hűség jutalmat, anyagi elismerést nyert. (1719.), a kegyes jötevők és jötevő nőktől a legközelebb befolyt kegyes adomány 654 magy. frt. 84 dénár, mely a deák-társaság (Coetus) részére a legátusok által befolyt, a deákok segélyezésére szétosztatott, t. i. a collegiák fejenként 3 vonás forintot (1 vonás forint 51 krajcár azaz 3 márvás volt), a juratusok 6, a két főtisztviselő (senior és contrascriba) 12 forintot kaptak belőle. Mintegy 12 tanuló (köztük Csonkai László) azon rendeletet kapták, hogy az iskola határában belől tartózkodjanak, mivel azonban a rektor és tisztviselők jegye nélkül a városba kimentek: keményen megintettek a szék által. A neutralitást is a diáktörvénytől alá tartoztak. Az ugyanez évi decemberi ülésben a kegyes jötevőktől „a tanuló ifjuság szükségére (pro necessitatibus Studiosae juvenutis) felajánlt pénzádományból a szék a tanulóknak öt-öt márvást osztatott ki (a fentebb említett összegből folyósítva).

A hála szép példája, hogy Kátai Gergely elhalálása előtt végrendeletileg könyveit 125 forint értékűt és 25 aranyat a coetusnak hagyta, ezzel az ő akadémiái utjára fentebbi időben kiadott összeg letörlesztést nyert. A kétféle bursába beutaltatott, könyvek és pénz. Mivel pedig Kátai özvegye folyamodásban kérte a coetust, hogy az adósság valamely része engedtesse el neki, a coetus érvényben akarván megtartani a végrendeletet, öt köböl búzát adott az özvegynek méltányosságból. A tanulók száma növekedésével, nehogy a kenyérben fogyatkozás legyen, még egy sütő állított be.

Egy tanuló, a ki Krisztus születése ünnepén az iskola tisztviselői engedélye nélkül a városban tisztos polgárokat köszöntött volt s azoktól az ifjuságnak szánt pénzt csalárdul magának vette, az iskolából kizáratott (1720.), tehát még akkor az ünnepi köszöntés szokásban volt. Szokásban volt elei től fogva (már a XVI. században) elbucszás, vagy rektoriákra menés (exitus) alkalmával és ünnepek előestéjén, születési napkor (akkor nem a névnapot ülték) vendégséget (convivium, symposium) adni, ez már az 1657-iki törvényben kellő határok közé szorított, nevezetesen saját lakásán (sem nem tanteremben, sem a széniori házban, sem a városban) hét barátja jelenlétében tisztességesen legyen a vendéglés. Egy fegyelmi eset (1720. jan. 15.) világosítja meg e szokás részleteit, t. i. 10 deák idéztetett meg, a kik a symposium alkalmával az éneklő gyermekeket behívták és nem vallásos énekeket daloltattak velök, melyek a több szobabeli társaknak is terhére voltak: mindnyájan 12 dénár fizetésre ítéltettek. A tanulók magántanítványaikat kedd és szombat délután 4 órakor tartoztak a vallásban oktatni, négy magántanító ezt elmulasztotta: megfosztattak tanítványaiktól, de folyamodást adván be, első ízben tévén ezt, megintésre változtatott az ítélet. A hegedülés egyeseknél divatozott, de az azzal visszaélés 9 dénárral büntettetett.

(Folyt. köv.)

**Balogh Ferenc**  
hittanár.

## KÜLFÖLD.

## Missziói ünnepélyek Baselben.

Junius utolsó hete Baselben az ugynevezett missziói hét volt. Evről-évre lélekemelő ünnepélyek sorozata ez, noha tagadhatatlan, hogy az évi jelentésekből olykor-olykor leverő hangok is szállanak a hallgatóság felé.

26-án a „Protestáns Egyházi Segélyegylet” tartotta gyűlését. Ilyen testület 15 van Schweizban, melyeknek fő gondja a katolikus kantonokban sporadice élő egyháztagokra irányul. Szervezik s anyagilag és szellemileg támogatják a körlelkészségeket a diasporákban; azon felül a külföldi francia, németországi s különösen az ausztriai és csehországi szegény protestáns egyházakat is részesítik évről-évre tehetségük mértéke szerint bizonyos fokú segélyben (1904-ben pl. 60,000 frankot küldött a 15 egyesület külföldre.) Egy, a katolikus Solothurn kantonban levő diasporák élén álló lelkész jelentéséből kiviláglott, miszerint mult évi működését is nem egyszer keserítette meg különösen az ifjabb katolikus papok türelmetlensége, kik közül többen megtagadták a protestánsoknak ez évben is pl. a temető s harang használatát. Ez azonban külsőség, ám sokkal nagyobb s érzékenyebben érezhető a méltatlanság a vallásoktatás terén, a mennyiben a protestáns gyermekeknek volt alkalomuk a féle épületes örömhirt is hallani, mely szerint ők ördögökké, a katolikus gyermekek pedig angyalokká lesznek... s más ehez hasonlót. Mindezek mellett a diasporákban szolgáló lelkészek is bőven találhatnak kárpótlást hűveiknek Isten ígéje után való vágyakozásában s egyházunkhoz való ragaszkodásában.

27-én az „Izrael Barátai” egyesület ülte ünnepét. Ez egyesület a zsidók között evangelizál 74 év óta külsőleg csekély eredménnyel. A misszió munkáját nagyban nehezíti a zsidók körében a Heller által kigondolt s kikiáltott Sionismus iránt való mohó lelkesedés s ez uton az egy fajhoz s valláshoz tartozás érzetének még erőteljesebb megizmosodása. Ez áll különösen a keleteurópai, első sorban az orosz zsidókról, a kik a kelet-európai keresztyénség orthodox légkörében a maguk módja szerint szintén orthodox s fanatikus buzgalommal keresik lelkük üdvét a szerartási törvények élettelen, rideg betűinél. A nyugat-európai keresztyének zöme a rationalismus, ultrarationalismus s a vallás iránti közönyösség napjait éli. Ugyanez jellemzi az ottani zsidókat is. Itt tehát a laikus zsidók körében az indifferentismus az akadály. A rabbik meg utálnak Harnackra, meg a többi vezető rationalistára s a misszionáriusokat egyszerűen azzal elégitik ki, hogy munkájuk voltaképen egészen felesleges, mert hiszen a legfőbb pontban nem sokára találkozik már a keresztyének, meg a zsidóság értelme, t. i. az utóbbi előnyére, s így nem amazokon, hanem a zsidóságon teljesül bé, — jogszerint — az ó szövetségi missziói ígéret. Ez akadályok mellett azonban számos buzdító, bátorító jelenséggel is találkozunk s igen sokszor a szent ügy iránt való meleg érdeklődéssel fogadtatnak.

28—29-én a „Német Külmissziói Egyesület” rendezte nagyszabású ünnepélyeit. A német missziói terület Azsiában Chinát s Indiát, Afrikában Kamerunt s az Aranypartot foglalja magában. Pihenés s új erő

merítése céljából a misszionáriusok közül többen haza jöttek a jelzett ünnepségek idejére. Így a nagy becsülésben álló, buzgó inspector D. Oehler évi jelentésén kívül volt alkalma az ünneplő közönségnek a már több év óta Chinában működő misszionarius, Giess lelkes szavaiból is megérteni, hogy a chinai birodalom missziói működésre ez idő szerint igen hálás talaj. Az evangéliom vívői csaknem kivétel nélkül mindenütt a legkedvezőbb fogadtatásban részesülnek s munkájukat örvendetes benső és külső siker kíséri. Tagadhatatlan, hogy e tekintetben mély jelentősége van itt a testi s lelki nyomorúságnak, mely a nagy tömeg hajlékában és szívében honol. Hangsúlyozza továbbá, hogy a hittérítést különösen ez idő szerint kell itt kétszeres erővel folytatni, a mikor az óriás chinai birodalom elemi erővel kezd ocsudni álmából. Nem régiben jelent ott meg egy könyv, a mely több, mint egy millió példányban forog immár közkezen s melynek jelszava: „Tanulj!” még pedig, — s ezen van a hangsúly, — tanuld ne csak azt, a mi a chinai falakon belől található, hanem mindent, a mi a haladásra szükséges és hasznos. Az ősi merev, makacs conservatívismus végnapjait éli.

A missziói munka eredményét illetőleg egészen másképpen áll a dolog Afrika négerei között, a hogy ezt az Aranyparton működő misszionarius S. Rottmann előtterejesztette. Az evangéliom s a keresztyen kultúra átalakító ereje a mélységes sötétség felett itt is győzedelmeskedik számos individuumnál, ám a nagy tömeg a keresztyénség befogadására ez idő szerint még merőben fogékonytalan s képtelen. Megrendítő az a lelki rabszolgaság, melynek jármái alatt Isten emeteremtényei tengetik életök napjait. A szabadulás után való epedés, az arra való törekvés és akarat nagy részüknél megvan, ám hiányzik a képesség. A rosszakaratu, gonosz szellemektől lépten nyomon való rettegés, az ebből eredő lelki nyugtalanság és bizonytalanság szinte megdönthetetlennek látszó, ádáz hatalommal uralkodik ma még a tömeg szíve fölött. Nagyban nehezíti azontul a missziói munkát a polygamia s a legtöbben éppen akkor lépnek vissza a keresztségtől, a mikor a missionarius az erről való lemondást követeli tőlök. És mégis, az itteni lelki inség, tengőies láttára, sokszoros mértékben kötelezve kell éreznie magát a missziói testületnek a hittérítői munka fokozott erővel való folytatására, nem feledkezvén meg az apostoli intésről, mely szerint szent kötelességük az erőseknek, hogy segítő kezöket nyujtsák a gyöngébbek felé. S ha az eredmény különösen külső számban most még szegény is, a lelki talaj munkálása s előkészítése a jelen feladata.

Az ünnepélyek sorát 14 ifju lelkes misszionarius felavatása s kiboocsátása rekesztette be.

Ez az erőtlen visszhangja annak a baseli missziói hétnek, melynek folyamán ugy a Schweizból s különösen Baselből, mint a Német birodalom területéről tekintélyes számban jelen levő barátai a missziói ügynek bizonynyal mindnyájan érezték Krisztus amaz ígérete teljesülését: a hol ketten vagy hárman összegyűltek az *En nevemben*, közöttetek leszek!

Basel, 1905. július 4.

Simon Imre  
ev. ref. s. lelkész.

## KÜLÖNFÉLÉK.

— *As előfizetési díjak és hátralékok beküldésére tisztelettel kérjük lapunk járatóit.*

— **Lapunk** jelen számát, a felelős szerkesztő távollétében Csiky Lajos állította össze.

— **Uj közoktatásügyi államtitkár.** A kormányváltoztatással kapcsolatban visszalépett Zsilinszky Mihály helyére Molnár Viktor min. tanácsost, a brassói egyházmegye felügyelőjét nevezte ki a király közigazgatásügyi államtitkárrá. A miniszteriumnak Zsilinszky Mihály távozta óta nem volt államtitkára s Molnár már Wlassics kormányzatának utolsó esztendeje óta különben is államtitkári teendőket végzett. Molnár Viktor evang. ároni család sarja s egyházunk buzgóságra egyik legkiválóbb világi embere. E rég megérdemelt előlépés alkalmából fogadja a mi üdvözlötünket is.

— **Siketnémák iskolája.** A siketnémák budapesti állami intézetének első osztályaiba a legközelebbi tanévre 30 új növendék fog felvétetni. Ezen kívül felvételt nyernek a megfelelő felsőbb osztályokba oly siketnémák is, a kik eddig valamely vidéki intézetben tanultak ugyan, de a kiknek szülői időközben a székesfővárosba, vagy annak környékére költöztek. Végül felvétetnek a felsőbb osztályokba olyan gyermekek is, a kik népiskolai tanulmányaik közben siketültek meg s a kik az intézetben a beszédnek a szájáról való leolvasását tanulják meg, és ez uton elemi ismereteiket kiegészítik. Első sorban a Budapestben s az annak környékén levő községekben lakó siketnémák vétetnek ugyan fel, de másodsorban felvettelt nyernek az ország bármely helyéről folyamodó olyan siketnémák is, a kik az évi 200 K. eltartási költséget egészben, vagy legalább részben biztosítani képesek. A felvétel a folyamodványok beérkezésének sorrendjében fog eszközöltetni; miért is indokolt, hogy a szülők mielőbb küldjék be kérvényeiket. Pályázati határidő július 25—30. Részletes tájékoztatást és felvételi nyomtatványokat az érdeklődőknek díjtalanul küld az intézet igazgatósága (Budapest, VIII. Mosonyi utca 8. szám.) Megjegyeztetik, hogy az intézet 8 évfolyamu.

— **Nem cifra, nem üres predikációk.** E lapok jul. 22-iki számában, bizonyára nem ok nélkül említi fel „Dr.” azt az érdekes körülményt, hogy a cifra, üres predikációk ellen 1841 s 1842 ben miként emelték fel a kerületek szavukat. Bizony most is lehetne. Elnézem, hogy akad író, aki egyáltalán nem kedvező bírálattal találkozott, még is termel. Hát ez az ő dolga, meg a rendelőké. Sok igazi jó író pedig hallgat. A fent hivatolt jul. 22-iki közlemény indít arra, hogy nt. szerkesztő urat megkérdezzem, ugyan mi sorsa lett annak a nem cifra, nem üres predikációnak, melyet Jánosi Zoltán mondott ez esztendő első napján a debreceni nagy templomban s melyről nt. szerkesztő ur megemlékezve, annak nyomtatásban való megjelenését kilátásba helyezte? Szomorú jele volna az időnek, ha a nem cifra, nem

üres predikációk azért nem jelenhetnék meg, hogy nem volna megrendelő! En látom e szomorú jelt! Évvel, vagy talán már évekkel ezelőtt egyik lelkész-társunk jelezte, hogy a kiváló egyházi írónak, *Dobos*-nak munkáiból volna még vagy tíz kötetnyi munka. Rögtön jelentkeztem, mert volt főnököm könyvtárában sokszor olvasgattam lelki gyönyörűséggel *Dobos* beszédeit, a melyeket nem lehetne ugyan kivétel nélkül felhasználni, de egytől-egyig olyan, hogy sokat lehet belőlök tanulni. Az előfizetési felhívás elhangzott, én a mai napig könyvet nem kaptam s nem látom, hogy e beszédek megjelentek volna. Igen, *Dobos* beszédei nem jelentek meg! Vajjon miért? Pedig a ki *Dobos*t tanulmányozta, biztosan tudja előre, hogy *nem cifra, nem üres predikációk lennének azok!* Es még egyről. Tudós *Szilády Áron* 1896 március havában kibocsátotta testvérének, néhai *Szilády János*nak egyházi beszédeit 2-ik kiadásban. Gyönyörűek ezek, valósággal gyöngyei prédikáció-irodalmunknak. Igaz, hogy egyszerü gyülekezet előtt ugy a hogy előttünk vannak, nem lehet elmondani. De csak elolvasni is élvezet. A tudós kiadó először irt e kötethez s azt ezzel végzi: „A többinek a következő fogja megmutatni, hogy szárnyra keljenek e valamikor, vagy tovább is melengessék egymást árva fészkek homályában.” Im a következő! Kilenc év mult el azóta s még mindig ott vannak e gyönyörű beszédek árva fészkek homályában, hej pedig de *nem cifra, nem üres beszédek lennének ezek!* Kár értük, igazán kár! Z. S.

\* \* \*

A Jánosi Zoltán ujévi egyházi beszédéről annyit tudunk, hogy annak kiadását csakugyan tervbe vették, de közbejött körülmények miatt a terv egyelőre csak terv maradt. Nincs azonban kizárva a lehetősége, hogy ezen kiváló egyházi beszédet mielőbb nyomtatásban fogjuk élvezni. Helyettes szerkesztő.

— **Nyilvános nyugtázás és köszönet.** A tűzvész által elpusztult pelbárhídi ev. ref. templom felépítésére kegyes adományait elküldötték a következő egyházak és testületek: (II. közl.) balmazújvárosi német ref. egyház 2 kor. biharnagybajomi ev. ref. egyház 10 kor. ártándi ev. ref. egyházból gyűjtés 32 kor. 38 fill. kólyi ev. ref. egyház 6 kor. Bokros Elek rohodi ref. lelkész 2 kor. hegyközszenimrei egyházból gyűjtés 17 kor. 50 fill. Hajduhadház község 5 kor. érolaszi község 5 kor. Piskolt városból gyűjtés 19 kor 02 fill. tiszakürti ref. egyház 2 kor. Bogyoszló község 10 kor. Aradváros 20 kor. hajduszováti ref. egyház 4 kor. abádi ref. egyház 3 kor. kismarjai ref. egyházból gyűjtés 52 kor, Nagyeesed községből gyűjtés 1 kor. 34 fill. Érolaszi ref. egyház 2 kor. Kemeese községből gyűjtés 1 kor. 50, irinyi ref. egyház 3 kor. Törökszentmiklós város 20 kor. Olesvaapáti egyház 2 kor. 75 fill. Pocsaj községből gyűjtés 29 kor 56 fill. bakonszegi ref. egyház 10 kor. Nagykálló községből gyűjtés 3 kor, Henciada község 5 kor. kabai ref. egyház 3 kor. Szerep község 20 kor. máramarosszigeti ref. egyház 2 kor. nagybányai ref. egyház 5 kor. balmazújvárosi magyar ref. egyház 5 kor. tiszainokai ref. egyház 5 kor. Büdszentmihály községből gyűjtés 2 kor. 65 fill. furtai ref. egyházból gyűjtés 32 kor. 38 fill. debreceni ref. egyház 20 kor, m akói ref. egyház 10 kor. Füzesgyarmat

közsegből gyűjtés 44 fill, kisszántói ref. egyházból gyűjtés 32 kor. 58 fill. nagykerékii ref. egyházból gyűjtés 11 kor. Viski előjárósága 3 kor. érendrédi ref. egyház 5 kor. szentjánosi ref. egyház 5 kor. Hódmezővásárhely város 25 kor. ibrányi ref. egyház 2 kor. nagykunmadarasi ref. egyház 8 kor. mezőtelkii ref. egyház 10 kor. végvári ref. egyházból gyűjtés 8 kor. 40 fill. Berekböszörmény község 5 kor. chicágói missziói ref. egyház 12 kor. mezősassi ref. egyház 5 kor. Köröstarcsa községből gyűjtés 2 kor. 70 fill. Bercel községből gyűjtés 2 korona 20 fillér; jákóhodosi ref. egyházból gyűjtés 6 kor. 96 fill. híripi ref. egyházból 2 kor. nagyváradai ev. ref. egyház 50 kor. Sulyok István 5 kor. gyűjtésből 25 kor. békéscsámsóni ref. egyházból gyűjtés 3 kor 15 fill. beregi ev. ref. egyházmegye adománya 40 kor. szalárdi ref. egyház 4 kor. Surányi Lajos lelkész 4 kor. gyűjtésből 28 kor. 60 fill. rákócifalvai ref. egyházból gyűjtés 7 kor. 30 fill. nagybajomi község 5 kor. debreceni ref. főgymnásiumi ifjuság adománya S. Szabó József tanár ur által gyűjtve 4 kor 96 fill. zsákai ev. ref. egyház 20 kor. gyűjtésből 18 kor. váncsodi ref. egyház 4 kor. gyűjtésből 17 kor, 96 fill. Fogadják ugy a buzgó gyűjtők, mint a kegyes adakozók egyházunk nevében kifejezett hálás köszönetünket. Pelbárhida 1905. július 17. Holkó József ev. ref. lelkész, Nagy Lajos gondnok.

— **Tandij a debreceni főiskola akadémiai tanszakán.** Minden esetleges félreértés kikerültetése céljából hivatalosan tudatjuk, a mit lapunk mult heti száma csak mellékesen, csillag alatt jegyzett meg, hogy mult évi iskolai akadémiai értesítőnk azon tudósítása, hogy a jogakadémiai tandij 100 korona, tévedésen alapul. A dolog így áll: Az akadémia való első felvételnél 5 korona 20 fillér beiratási díj fizetendő. A tandij az akadémiai tanszakokon egész évre 60 korona. A tandijon felül minden joghallgató és minden hittanhallgató kórházi és tisztogatási költség címén még 6 korona 20 fillér évi járulékot, továbbá a könyvtár gyarapítására félévenként két-két koronát fizet. A főiskolai betegsegélyző pénztárnak minden főiskolai tanuló kötelezett tagja s az akadémiai hallgatók e célra évenként és fejenként fizetnek 6 koronát, félévi egyenlő részletekben, amely díj senkinek el nem engedhető. A theologiai hallgatók közül egész tandiját egy sem fizet, — fél tandiját, vagyis 30 koronát fizet a létszám  $\frac{5}{6}$  része, — negyed tandiját, vagyis 15 koronát fizet a létszám  $\frac{1}{6}$  része. Ezen utolsó hatodrészből az ujonnan jött, teljesen szegény és sem tápintézeti kedvezményben, sem ösztöndíjban nem részesülő theologiai hallgatók közül 4 tandijmentesen is felvehető. A joghallgatók közül: egész tandiját, vagyis 60 koronát a létszám  $\frac{4}{6}$  része, fél tandiját, vagyis 30 koronát fizet a létszám  $\frac{1}{6}$  része — negyed tandiját, vagyis 15 koronát a létszám  $\frac{1}{6}$  része. Négy hallgatót itt is tandijmentesen. Debrecen, 1905. jul. 29. *Csiky Lajos*, akad. h. ig. tanár.

— **A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság** folyó évi IX. vándorgyűlését Sopronban szeptember hó 26. és 27. napjain tartja. Szeptember 26-án d. u. 5 órakor közgyűlés lesz az evangélikus főiskola disztermében, a következő tárgysorozattal: 1. Megnyitás, megalakulás. 2. Jelentés a Társaság 1904. évi működéséről: a) az 1904. és 1905. év kiadványokról; b) az 1904. évi számadások megvizsgálásáról; c) az 1906. évi költségvetésről; d) az 1904. évi vagyongimutatásról; e) a „Koszoru“, és „Házi Kincstár“ s

más kiadványok 1904. évi forgalmáról; f) a vidéki körökről; g) a mult évi közgyűlés határozatainak végrehajásáról; h) a Társaság halottjairól. Előterjeszti: Szóts Farkas. 3. Választások: a) Zelenka Pál lelkészelnök helyének betöltése; b) Csiky Kálmán és Papp Károly fővárosi, gróf Kuun Géza és Zsigmond Sándor vidéki választmányi tagok helyeinek betöltése. Ezután estve 7 órakor az ág. hitv. ev. templomban vallásos est következik, a következő sorrenddel: Előfóhász: Altdörfer orgonajátéka. Két-három énekszám. Kenessey Béla kolozsvári theol. igazgató alkalmi beszéde. Sántha Károly sárszentlőrinci lelkész vallásos költeményei. Enek. Zárófóhász. A részletes műsört a soproni rendezőség állapítja meg. Másnap, szept. 27. d. e. 9 órakor ugyancsak az ág. hitv. ev. templomban istentisztelet tartatik, a melyen imádkozik: Antal Gábor dunántúli ev. ref. püspök; prédikál Zábórák Dénes soproni ág. hitv. ev. lelkész. Ima és prédikáció között karének. Istentisztelet végeztével adakozás a Társaság Károli-alapja javára. Az istentiszteletet d. e. 11 órakor a kaszinó disztermében diszülés követi ezen tárgysorozattal: 1. A Társaságot üdvözlő beszédek és Hegedüs Sándor világi elnök válasza. 2. Zsilinszky Mihály vil. alelnök alkalmi beszéde. 3. Szóts Farkas titkár beszéde a Társaság működéséről. 4. Hegedüs István egyet. tanár, társulati választmányi tag vallásos költeménye. 5. Elnöki zárszó. A két napi ünnepélyességeket szept. 27-én d. u. 4 órakor az ev. főiskola disztermében felolvasó ülés zárja be a következő tárgysorozattal: 1. Felolvasás. Irta és felolvassa Bernát István szerkesztő, a Társaság választmányi tagja. 2. Felolvasás. Irta és felolvassa Payr Sándor soproni theol. tanár, a Társaság választmányi tagja. 3. Felolvasás. Irta és felolvassa Thury Etele pápai theol. tanár, társulati tag. 4. A IX. vándorgyűlés berekesztése. A társaság titkára figyelmezteti az érdeklődőket, hogy a IX. vándorgyűlésre utazó társulati tagok részére vasuti kedvezmények kieszközlésére az idén is lépéseket tett a Társaság vezetősége; hogy a vallásos estről és a felolvasó ülesről a részletes tárgysorozatot később teszi közzé a soproni rendezőség, s végre hogy a gyűlésre való jelentkezésről, a vasuti jegyek elküldéséről, az elszállásolásról, az ismerkedő estről, a társas ebédéről, a szept. 28-diki kirándulásokról s egyéb tudnivalókról a soproni rendezőség intézkedik. Mindezen dologban forduljanak a tagtársak nt. Payr Sándor theol. tanárhoz, a rendező-bizottság jegyzőjéhez (Sopron, Csengery u. 21.)

— **Beküldetett** hozzánk a „Magyar Prot. Irodalmi Társaság“ 1904. évi számadása, a melyből közöljük a következő adatokat. Bevétele az 1903. évről való áthozattal együtt 5 címen összesen 18081 k 52 f. Kiadás 9 címen: összesen 14535 k 21 f. Mutatkozik fölösleg 3546 k 31 f. Ebből 20% jár a társ. tőkének, 20% a Károli-alapnak 1418 k 52 f. Maradvány új számlára 2127 k 79 f. Károli-alap állása 1904. december 31-én 7050 k 54 f. Bibliai-Lexikon állása 1904. év december 31-én 126 k 52 f. Szász Domokos-alapítvány állása 1904. év december 31-én 1554 k 03 f. A M. P. Irodalmi Társaság vagyongimutatása 1904. december 31-én: 1. A társaság általános tőkéje (új alapítványokból 200 k. és az 1904. évi kezelési fölösleg 20% jából 709 k 26 f.) 118991 k 56 f. 2. Károli-alap tőkéje 7050 k 54 f. 3. Bibliai Lexikon 126 k 52 f. 4. Szász Domokos-alapítvány 1554 kor. 03 f. 5. 1904. évi kezelési

fölösleg (Forgó tőke) 2127 k 79 f. Összesen : 129850 k 44 f. Ez a vagyon el van helyezve: a) Értékpapirokban 56000 k, b) Takarékpénztárban 10290 k 61 f, c) Tagok kötvényein 62910 k, d) Készpénzben 649 k 83 f. Összesen : 129850 k 44 f. A M. P. Irodalmi Társaság költségvetése 1906. évre. Szükséglet. Összesen : 15936 k 21 f. Fedezet. 16265 k 50 f. Mutatkozik fölösleg 329 k 29 f. Hátralékok kimutatása. Pártfogó tagok kamataiban 100 k. Alapító tagok kamataiban 1370 k. Rendes tagok tagsági díjaiban 7728 k. Pártoló tagok tagsági díjaiban 4806 k. Segítő tagok tagsági díjaiban 27 k. Összesen : 14031 k.

— **Igen rövid felelet „Egy világi”-nak.** Hivatolt cikkekém egyesgyedüli célja az volt, — hogy a mint azt sokan hangoztatják, — én is reá mutassak, hogy magyarhoni ev. ref. egyházunk, gyűléseiben felmutatott mai képe inkább küriarchia, mint a valódi presbyteriarismus színét viseli, pedig előbbi nem kevésbé veszedelmes az. egyházban, mint a hierarchia; különben a képes és buzgó világiak működését, szereplését én is nagy áldásnak tartom egyházi életünkben. A cikk egyes állításaira reflektálni nem óhajtok, mert vitát provokálni nem akarok. Nagy Lajos ev. ref. lelkész.

— **Nemzetközi börtönügyi kongresszus Budapest.** Folyó évi szeptember hó 3—9. napjain a legtöbb kulturállam kormányának hivatalos képviselőiből, és ezeken felül a büntetőjogi és börtönügyi tudomány elméleti és gyakorlati művelőiből alakuló nemzetközi börtönügyi kongresszus fog összejönni hazánk fő- és székvárosában Budapestben, hogy megvitasson olyan szakkérdéseket, s ezek alapján olyan tanulságokat nyújtson, melyek újabb haladást jelentenek a büntetendő esekelmény és okai ellen folytatott küzdelemben. A délelőtti órákban rendszeren osztályülések, délután közgyűlések lesznek, s a kongresszus tagjai megnézik s kirándulásokban fölkeresik a fővárosban s vidéken levő letartóztatási és javító intézeteket. A magyar kir. kormány két alkalommal is díszebédet rendez a kongresszus tagjainak tiszteletére. Az államvasúton és a kassa-oderbergi vasúttársaság vonalain 50% menetdíjmérséklésben, a főbb budapesti szállókban 10% szobaárelengedésben részesülnek a kongresszus tagjai. A részletek iránti megkeresések az előkészítő bizottsághoz (Budapest, Igazságügyminiszterium II. em. 91.) intézendők.

— **Hivatásának áldozata.** Gombos Pál igrici községi születésű 23 éves, harmadéves ref. theologus látogatóba ment néhány napra az emődi református lelkészhez. Az ifju ember megkérte a lelkészt, hogy a vasárnapi délutáni istentisztelet alkalmával engedje meg neki, hogy ő predikálhasson. A lelkész engedett a kérésnek. A beszéd közben nagy égháboru keletkezett és egy villám iszonyu dördüléssel éppen a templomba esapott le. Amikor a hívők kábultságukból magukhoz tértek, megdermedve látták, hogy az ifju hitszónok élettelenül hajlik előre a szószéken. Azonnal hozzáfutottak, de minden élesztési kísérlet hiábavaló volt: a szerencsétlen ifjut a villám agyon-sujtotta, fonséges hivatási munkájának lett számandó áldozata.

— **Haláleset.** Fájdalmas részvételt vettük és közöljük a hírt, hogy Szathmáry Mihály, a mult évben debreceni ev. ref. főiskolánk theologiai akadémiajának első éves növendéke, hosszas sinlődés

után szülei körében Nagyszalontán f. hó 24-én elhnynt. Korán elköltözött ifju keresztyén társunk, volt hű és jó tanítványunk tehát színről-szinre ismeri immár mindazokat a titkokat, a melyek megismeréseért idelelni lelke erejével még csak küzdeni akart. Legyen fényes neki az ő mennyei világosságának ereje!

— **Az angol bibliatársaság** fennállásának százados ünnepélye alkalmából szervezett századosalakra szükséges összeg már nagyjából összegyűlt. A társaság nem régen újabb felhívást tett közzé az alap kiegészítésére, s egy hónap alatt újabb 284,70 frank adomány érkezett, ebben egy névtelennek 7500 frank adománya is szerepel. Az alap eredetileg 6,657,50 frankra volt tervezve, melyből már csak 840,000 frank hiányzik. Nem kételkedünk, hogy a hiányzó összeg rövid idő alatt együtt lesz, mert annak a társaságnak, mely oly sok nemzettel érezette jótékony-ságát, jogosan lehet minden nemzet jóindulatára számítani.

— **Németországban** a katolikus lakosság az összlakosságnak körülbelül egyharmadrészét teszi. Számuk 20,181,266, melyből Poroszországra 12,147,999 esik. Bajorországban 4,449,663. Bádenben 1,123,057 Württembergben 650,311, Szászországban 197,000 katolikus van. Papsággal, különösen főpapsággal jól el vannak látva. Van 5 érsek, 20 püspök, 21,458 plébános, utóbbiak közül 1363 szerzetes.

— **A biblia tanulmányozásának** terve mindig kísért Rómában, de úgy látszik, hogy Róma nagyon fél a biblia igazságaitól. Már XIII. Leó pápa tervezte, hogy egy bibliai intézetet alapít, X. Pius pápa pedig, kinek, ugylátszik, az ilyenek iránt több érzéke van, a tervet komolyan akarja megvalósítani. A bibliai bizottság nyerte a megbízást az intézet szervezésével, mely a bibliai tudományból grádust fog osztani a vizsgázók számára. A vizsgálatok tartásának helyéül egyelőre a Vatikán egyik helyisége van kijelölve. Egy angol férfiú 2500 frankos díjat alapított azon katolikus egyetemi hallgató számára, ki a legjobb biblia tanulmány körébe vágó dolgozatot készíti. Lassu lépés ez bizonyára, még kiesi ahhoz képest, a mit a reformáció annak idején egy csapással kivitt, de az a fő, hogy valahára már a bibliát is tanulmányozzák a katolikus egyházban, s ez valószínűleg közelebb viszi a papságot az igazság megismeréséhez.

— **Dániában** a katolikusok szaporodnak. Sok körülmény hozzájárult, hogy tiszta e protestáns országban lábokat megvetették. Még 40 évvel ez előtt alig tudott rólok valaki az egész országban, mind-össze 3 katolikus pap volt. Segiteitek itt is a katolicismus terjesztésében a szerzetes rendek, kik hol itt, hol ott válván hazátlanokká, többek között Dániát is boldogítani akarták. Nagyban elősegítette előhaladásukat az a körülmény, hogy a királyi család egyik tagja pártolja őket, ez a királyi hereceg az orleánsi család sarjadéka. Ma már számot tevő intézményeik vannak. A katolikus papok száma 70, templomjuk 30 van, továbbá 12 kórházok és 3 szerzetesi középiskolájuk van.

— **Oroszországban** a nagy mozgalmak hatása alatt a vallási szabadságnak, vagy legalább is a vallási türelemnek a jelei mutatkoznak. Erre vall az a körülmény hogy szabadon boesátották azokat a szerencsétleneket, kiket azzal vádoltak, hogy elhagyták a görög egyházat; 884 olyan személy nyert

kegyelmet, kiket vallási okokból száműztek. A husvéti ünnepek alatt pedig a cár több rendeletet adott ki, melyeket a vallási türelem életbeléptetéséhez első lépésnek tartanak. Ezek értelmében az orthodox egyház elhagyása és más egyházba való átlépés semmiféle üldözést nem von maga után, s ezután sem az egyéni, sem a polgári jogok tekintetében semmi hátránnyal nem jár bármelyik felekezethez való tartozás. Ha a hitvestársak közül valamelyik változtatja vallását, a kisebb gyermekek azon fél vallását követik, a melyik nem változtatta vallását; ha mindenik szüle átlép, a 14 éven felüli gyermekek velük együtt átlépnek, a kisebbek megmaradnak előbbi vallásukban. A rendelet azonban a teljes vallásszabadságtól messze van, nem is terjed ki minden felekezetre, a zsidókról sem emlékezik meg, s több dissidens felekezetről nincs benne szó. A teljes vallásszabadság még sokáig nő ki ezen rendeletből.

— **A ki a „Szűz Máriát“ félti.** Az „Alkotmány 172-ik számából veszük át a következő földrendítő sérelemlről szóló országos jelentőségű híresekét: „Az elközösített Szűz Mária. A paduai osztrák-magyar szent Antal kápolna csak egyik tulkapás Magyarország egyházi önállósága terén. Megbotránkozva olvassuk, hogy a Bécsből rendezett máriacelli férfizarándoklat férfivezetősége már a Boldogságos Szűzet, mint patronát is elközösíteni akarja, egyenesen osztrák-magyarra teszi. A zarándoklat vezetősége nevében ugyanis Merry de Val biboros államtitkár útján hódoló sürgönyt küldtek a pápának, egyszerűsmind áldást kérve, a melyben a Boldogságos Szűzet Ausztria és Magyarország patronájának nevezik. Ausztria választhatja patronájául a Boldogságos Szűzet, de Ausztria-Magyarországnak patronája nincs és nem lehet. Szent István óta Magyarország patronája a Boldogságos Szűz és nem engedhetjük, hogy az osztrák közösségbe, illetőleg bekebelezési mániába belegárgyult alakok most már a Szűz Máriának eme címét is politikai amalgammá keverjék. Jó lenne, ha irányadó helyről e szándékos lapsusra figyelmeztetnék a nunciust is, akinek útján azok a bizonyos osztrák-magyarok hódolatukat kifejezik.“ Kár féltékenykedni. A hódító pogányoknak tetszett az a hajdankorban, ha bálványaitkat valamelyik szomszéd nép akceptálta. Az legyen szegény hazánknak a legnagyobb veszedelme, hogy a római vallásu magyarországiak patronájából „Szűz Máriából“ részt kérnek az osztrákok is. Hadd legyenek vele boldogok.

— **Értesítés.** A sárospataki ev. ref. főiskola jogakadémiáján a jövő 1905/6. tanévre a beiratkozások szeptember hó 1—8. napjain tartatnak meg; az előadásokra való jelentkezés határideje szeptember hó 8 és 9. napja; az előadások szeptember 11-én kezdődnek. Az alapvizsgálatok szeptember hó 5—10-ig fognak megtartatni, a szabályszerűen felszerelt vizsgálati kérvények szeptember hó 1-éig a jogakadémia dékáni hivatalához küldendők be. Beíratási díj címen az első izben felvett joghallgatók 8 koronát; tandíjban prot. vallásu (jótéteményes) ifjak az I.

félévben 38, a II-ikban 26: más vallásuak az I. félévre 48, a II-ikra 38 koronát fizetnek. Szegényebb sorsu, szorgalmas, jó előmenetelű ifjak tandíjmentességben, szorgalmi és ösztöndíjakban, tápintézeti s főiskolánk körében nagy számban fennálló egyéb jótéteményekben részesíttetnek. A főiskola 1905. szeptember elsejétől joghallgatók részére a saját tulajdonát képező és szomszédságában fekvő, u. n. Bükky-féle ház I. emeleti helyiségeiben; akadémiai és gimnáziumi növendékek részére az u. n. Vaykastélyban internatust rendez be. A szobák a ruha-, könyvszekrény és divány kivételével vasbutorokkal lesznek felszerelve. Egy-egy szobában 2, esetleg 3 ifju helyeztetik el a szobák nagysága s a főiskolai orvos véleménye szerint. A felügyeletet a tanári kar fogja teljesíteni a maga bizalmi férfiái által, a kiszolgálót arra rendelt alkalmas és bennlakó szolgáló végzi. A reggelit és ozsonnát a bennlakásban, az ebédet és vacsorát — egyelőre — egy közel eső épületben kapják a bennlakók megfelelő felügyelet alatt. A teljes ellátás évi díja 500 kor. Ezért butorozott lakáson, fűtésen, világításban s kiszolgáláson kívül kapnak reggelire és ozsonnára kávéval vagy tejjel és zsemlyével vagy kalácsot; ebédre huslevest, húst szószszal és körözve, főzelékféléit feltétellel vagy ehelyett tészta ételt és kenyeret. Vacsorára főzelékfélével vagy tésztával és peccenyével körözve és kenyeret. A házrendet a tanári kar állapítja meg. A bennlakók különben — épügy, mint a főiskola minden más növendéke — az általános iskolai és fegyelmi törvények alatt állanak. Bővebb tudósítással készségesen szolgál a főiskolai igazgatóság, s ez fogadja el a jelentkezőket is, és pedig aug. hó 15-ig. Ha a joghallgatók kellő számban jelentkeznek, a Bükkyházban ezek helyeztetnek el, a Vay kastélyban pedig vegyesen akadémiai és gimnáziumi növendékek. Szegénysorsu joghallgatók élelmezést a főiskolai tápintézetben nyerhetnek: ide évi 140 koronát fizető egész díjasnak a főiskolai tápintézeti felügyelőhöz intézett kérvény alapján bárki felvétetik; a 80, 40 koronás alapítványos és ingyenes helyekre a felvétellel az iskolai év végén, a netalán üresen maradt helyekre szeptemberben történik. Tisztelettel kérjük a főiskolánk iránt érdeklődő n. é. közönséget, hogy az internátus eszméjét felkarolva s azt nagybecsű jóindulatában részesíteni kegyeskedjék. A főiskola egész életére vonatkozó adatok az épen most megjelent évi értesítőből szerezhetők, melyet (egy darab 20 filléres bélyeg beküldése ellenében) a főiskola akad. és közigazgatói hivatala kívánatra bárkinek készséggel küld meg. Sárospatak, 1905. július 25. A sárospataki ev. ref. jogakadémia dékáni hivatala.

— **A József kir. herceg-féle szanatorium és a tanítók.** A József kir. herceg-féle Szanatorium-Egyesület elhatározta, hogy az épülő és az építendő tüdőbeteg szanatóriumában ingyenes ágyalapítványt létesít a tanítók és azok családtagjai részére. Az Egyesület már szétküldte felhívását a kir. tanfelügyelőkhöz a tanítói karral való közlés végett. Szép és nemes a Szanatorium-Egyesület ezen elhatározása s a tanítói karnak saját érdeke kívánja, hogy a cél megvalósítását minél hathatósabban pártolják és előmozdítsák. Ez uton mi is felhívjuk tanítóink figyelmét és érdeklődését a nemes ügy iránt.

— **Uj tankönyv.** Balogh Ferencz, a debreceni református kollégium tanára megírta a magyar egyházak történetét. A könyv iskolai használatra készült és a VIII. gymnaziumnak fogja tankönyvét képezni.

— **Kész orgonák.** Ország Sándor rákospalotai (Budapest mellett) orgona és harmonium gyárosnál 6—7 és 8 változatú gépezetes és csőrendszerű új orgonák készletben vannak és bármikor megtekinthetők. Kivánatra terv, rajz és költségcszámítás díjmentesen lesz küldve. Felhívásra pedig a szerződés megkötése és a helyszíni szemle megejtése végett a cég megbízottja oda utazik.

az egyház, a püspökségi uradalomtól ajándékozott 34 hold és 800 □ öl (1600 □-gével) szántó, kaszáló és legelő föld után pedig adót a lelkész fizet. Pályázní akarók szabályszerűen felszerelt kérvényeiket a f. évi aug. hó 22. napáig Sulyok István ev. ref. espereshez Nagyváradra nyujtsák be. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Debrecen, 1905. július 24.

Kiss Áron  
püspök.

### Pályásat

a bihari ev. ref. egyházmegyében kebelezett *csatári* lelkészi állásra. A javadalom, mely szántó, kaszáló és legelőföld, továbbá termény és szolgálmányokból áll, állami fizetés kiegészítéssel 1600 korona, s így az egyház negyedik osztályú. Megjegyezvén, hogy a régibb föld után

Tartalomjegyzék: Elbizakodás. Vándor. — A nőnevelés. Szabó József. — Tárca: Az erdőhegyi reformátusok üldözése 1804-ben. Dr. Baresa János. — A kézimunkára nevelő országos Egyesület tanító-tanfolyama Debrecenben. Csiky Lajos. — A debreceni református kollégium adattára. Balogh Ferencz. — Külföld: Missziói ünnepélyek Baselben. Simon Imre. — Különféle.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

ALAPITTATOTT:  
1845-BEN.



ALAPITTATOTT:  
1845-BEN.

## A nagytiszteletű lelkészek, tanárok és tanító urak figyelmébe!

Van szerencsém szives tudomására hozni, hogy a

### === tavaszi idényre ===

raktáram mindennemű férfi és fiu ruhákkal dúsan fel van szerelve.

Nagy választékban, elegáns kivitelben, tartós anyagból szolid árak mellett beszerezhetők:

|| férfi és fiu öltöny, felöltő, szalon ruha, gyermek costum, esőköpeny (havelock), iskola ruha, zsinatkabát, palást, főveg stb. ||

Mérték szerint külön osztály. ~~~~~ Ev. ref. papi egyenruha.

**Különös figyelmébe!** Nagy előnyben részesülnek azon t. vidéki szülők, kiknek fiai helyben hallgatják az iskolai előadásokat, mert a részökre nálam vásárolt ruhákat díjitalanul javítom és vasalom.

Kitünő tisztelettel

# NEUMANN M.

cs. kir. udvari szállító, elsőrangú az ország legnagyobb ruha üzlete  
**DEBRECEN, Piac-utca 49., a m. kir. főpostával szemben**

Neumann-Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debrecen, ben, főpiac, a főpostával szemben.